

ВИДЕЛИНА

Върви, народе възродени
Към свѣтла бджина върви,
С'книжовността тази сила нова
Сждбинитѣ си поднови.

Безвестенъ бѣше ти безславенъ
О, влѣзъ въ историята вечъ
Духовно покори странитѣ
Които завлада съ мечъ.

Тѣй солунскитѣ двама брата
Насърдчаха дѣдитѣ ни
О, минало незабравимо
О, преосвещени старини

България остана върна
На достославни тозѣ заветъ
В'тържествуване и страдание
Извърши подвизи безъ четъ.

Ст. Михайловски

Ученически двуседмичникъ за национална просвѣта и култура

Адресъ: Д. Янковъ
ул. „Л. Каравеловъ“ 20
Варна

Урежда редакционенъ
комитетъ отъ учащи се
въ Варн. мжжк гимназия

Разрешенъ съ писмо
№ 30206

Абонаментъ:
За 1 година 30 лева
За странство 50 лева

Първи по бойнитѣ поля, да бждемъ първи и въ попрището на просвѣтата и културнитѣ завоювания!

Двамата свѣтци

азъ
буки
веди

— А
— Б
— В

Ще се проточатъ пакъ ученически фаланги. Ще се извади на показъ родния трицветъ. Ще има пѣсни, венци, паради, а може би, и речи. И пакъ ще се прехвърли въ списъка на „отпразднуванитѣ“ дни споменъ за единъ низъ отъ събития, чиито значение и последици едва ли нѣкога ще можемъ правилно да оценимъ.

Ние, отъ това мѣсто, не ще изнесемъ страдалческото битие на двамата брата, които преди 1050 г. съ дѣлото си дадоха най-здравата спойка на нашия народъ, и не тѣхната мъченическа история ще искаме да изтъкнемъ тукъ за примѣръ. Това съ достатъчно шаблонни изрази и хвалебствия ще повторятъ, по примѣра на минали години, други.

Онова, обаче, което никой нѣма да отбележи е, че символътъ на тѣхното дѣло, обезцѣтенъ отъ пошлостта на едно безидейно време, нѣма да бжде изтъкванъ въ неговата сжщинска дълбочина.

Преди 1050 години, въ дни тѣ, въ които западнитѣ народи попираха последнитѣ културни остатъци на една умираща цивилизация и нагаждаха езиковитѣ си и писмовни нужди къмъ онова, което Великата Римска Империя бѣше завещала, по нашитѣ земи единъ „варварски“ народъ регистрираше здравата си и самобитна етническа сжщностъ чрезъ дѣлото на двамата апостоли.

Заплашванъ отъ външни влияния, раздѣлянъ отъ вжтрешни вражди, чуждъ на византийскитѣ и латински езико-

ви форми и фонетични изисквания, славянскитѣ дѣла, създаде самъ онѣва, което му бѣше необходимо.

Създаде самичкъ писменитѣ си знаци, той се откъсна отъ пагубното въздействие на онѣя, които го обкръжаваха и се обедини по пѣтя на културата и духовния подемъ, който светцитѣ Кирилъ и Методий му посочиха.

Въ тоя пѣтъ на етническо укрепване и културенъ развой, намъ българитѣ се падна отговорната задача да водимъ славянството и да станемъ въ скоро време жреци и духовни учители на славянската маса отъ Егея до Ледовития океанъ и отъ Евксина до Алпий.

Какъ водихме и какво създадохме, историята сочи. Днесъ, ние, българитѣ, сме единичитѣ пазители на съкровището, което светитѣ Равноапостоли завещаха.

За насъ днесъ е по-важно да разберемъ, не кои и чии сж Кирилъ и Методий, а чие е дѣлото което тѣ съ своята азбука само заченаха; кои сж неговитѣ творци и осжществители. А това сме безспорно ние!

Ето тукъ е смисъла на най-голѣмия духовенъ нашъ празникъ. Първи по бойнитѣ поля, ние бѣхме и трѣбва пакъ да бждемъ първи въ попрището на просвѣтата и културнитѣ завоювания.

Чествувайки памятьта на двамата светци, ние трѣбва да чествуваме още по-тържествено стремежа и постиженията на българския народъ по пѣтя на напредъка и духовнитѣ придобивки.

Виделина

Д. Момовъ — В. М. Г.

На какъвъ езикъ сж били книгитѣ на славянскитѣ просвѣтители.

Всички знаемъ преголѣмото значение на нашитѣ просвѣтители, нашитѣ първи учители, Св. Св. Кирилъ и Методий.

Дѣлото на двамата брата е замислено съ пѣтическа целъ — подпадане на Моравия и Панония подъ византийско влияние. Но то по своитѣ резултати добива широко културно-национално значение. Особено това важи за насъ, българитѣ, защото твърде рано тѣ издигатъ тогавашния български езикъ на едно и сжщо стѣпало съ признатигъ и употребявани тогава въ цивилизованата свѣтъ езици: грѣцки и латински. Съ създадената азбука тѣ турятъ основитѣ на родна книжнина — сж нашъ собственъ езикъ и свое писмо. Така тѣ създаватъ на славянския свѣтъ и, частно на българскитѣ славяни, едно отъ най-мощнитѣ оржжия, да се запази отъ претопяване и обезценяване. Твърде скоро, и то въ България възниква богата книжнина, която съперничи по количество

съ византийската.

Но явява се въпросътъ — братята на какъвъ езикъ сж писали своитѣ преводи и съчинения? Дали не сж били на „правъ“ сръбски езикъ, както твърдятъ нашитѣ брача отъ тѣхнитѣ мрежи и възлѣтитѣ ями — че всичко е сръбско — И Крали Марко, и Македония, и че тѣ сж дошли и заживѣли на Балканския полуостровъ отъ памтивѣка. Преди всичко и надъ всичко е права Сърбия съ нейнитѣ брата „югославяни“ и 10 мил. малцинства.

Единствениятъ отговоръ е: Езикътъ на които Кирилъ и Методий сж направили първитѣ преводи, които тѣ занесли отъ Цариградъ въ Моравия, е български езикъ отъ онова време — старобългарски. Въ неговата основа е легналъ езикътъ на българскитѣ славяни отъ Солунско, който братята, като солунчани, познавали добре. Тѣмъ и за това изборътъ на византийския императоръ е пидналь върху тѣхъ.

Значението на светитѣ брата Кирилъ и Методий.

Появата на двамата равноапостоли Кирилъ и Методий подготви грамаденъ превратъ въ духовното развитие на славянскитѣ племена, които сж бждатъ въ вѣчни времена благодарни на светитѣ брата. Съ тѣхна помощъ българитѣ бидоха въведени въ кръга на напредналитѣ и образовани народи. Най-неподценямата заслуга на двамата брата е, че тѣ сж главнитѣ фактори за запазване **националността и националния духъ** у българина. Безъ създаването на кирило-методиевото писмо, **българитѣ** рискували да заличатъ самостоятелното си сжществуване, като нация отъ картата на Европа. Чрезъ стабилната основа на азбуката по-късно се изгражда грандиозниятъ ни литературенъ храмъ и богослужението се извършва на роденъ славянски езикъ. Кирилъ и Методий дадоха възможностъ на българина да се наслади отъ свѣтлитѣ добро-

детели на нововъзприетото Христово учение, чрезъ най-мощния факелъ — матерния езикъ. Скоро България е люлка на богата славянска книжнина, която става опасна съперница на древната културна Византия. По-късно България разпространява тази цвѣтуща книжнина къмъ ново покрѣстнитѣ славянски народи. Двѣмата брата не сж посетили България, но нѣкои отъ ученицитѣ имъ създали нашата литература, въ основитѣ на която лежи незаменимото дѣло на Кирилъ и Методий, блѣскавиятъ разцвѣтъ на което презъ времето на великия Симеонъ краси величаво страницитѣ на нашата **история**.

Да, това е истинско съкровище, гордостта на българина. Това е той, създателя на славянската култура, и ковачътъ на собствената си сждба. И всичко това направиха двамата равноапостоли, които запазиха, затвърдиха духътъ, чув-

Това добре личи отъ думитѣ на императора: *(вие сте солунчани, а пѣкъ солунски говорятъ чисто словенски).*

Че наистина езикътъ е старобългарски доказватъ характернитѣ звукови особености на езика отъ онова време (ероветѣ, дветѣ носовки, които и до днесъ сж запазени въ нѣкои села въ Костурско и Солунско, изговорътъ на старобългарското ѣ като я, и главно праславянскитѣ съчетания тјидј които по старобългар. сж дали Щ и ЖД сж запазени въ най-близъкъ видъ въ българския езикъ (и неговитѣ диалекти). Всичко туй показва, че днешниятъ български езикъ е правъ потомъкъ на езика на Кирила и Методия. Този езикъ въ старитѣ ни паметници дълго време минава като **языкъ словенски** а не български. Това е тѣй, защото последното название означавало езика на Аспаруховитѣ българи. Едва когато по късно малката, незначителна орда на Испериха, следъ като дала име и управление на държавата се претопила въ океана отъ славянската маса, езикътъ на Кирилометодиевитѣ книги почналъ да се нарича направо **езикъ български**.

Д. Момовъ

ството, съзнанието за единство у българитѣ. Да, благодарение на тѣхъ днесъ ние чуваме звучната българска речъ.

Днесъ двамата велики просвѣтители, разгърнали тежкитѣ завеси на мрака, сж мъртви, но увѣнч ното имъ дѣло победоносно блѣсти, като сияенъ ореолъ високо надъ България.

— Всѣка година на 24 май презъ месецътъ на цвѣтата, всѣки достоенъ българинъ празнува този великъ денъ и засвидетелствува, че той цени високо благородното дѣло на двамата брата и не оставя савана на забвението да заличи свѣтлитѣ образи на тия, които ни дариха най-сжпното и мило — за да се кжтатъ тѣ въ душата, дълбоко, дълбоко, на всѣко следващо поколение.

Л. Градинарова

Езикътъ и писмеността сж първо условията за етническото укрепване на нацията.

Прелома въ живота на Достоевски

Достоевски познава отрано стихията на живота въ най-тъмните й страни, прозира въ нейната унищожителна и необяснима, като съдбата, скрита сила; още въ детинството си разбира безредието и случайността въ основите на цялостния човешки живот. При първите му още стъпки животът бърза да му посочи тъмните си страни, да му разкрие страданията и нищетата въ всяко проявление на най-съвършените създания на всемира — хората. Една буйна младост, непознаваща люшканията на посредствеността, увличаща се и схващаща трайното и неизменното, изживява най-добрия познавач на двете начала — добро и зло въ човешката душа. Отрано теоритът на утопическия социализъм се налага на мисълта му въ обсега на общата морална проблема на живота; и тъкмо тук е ключът на съдбата му и, от тук започва големият завои въ творчеството му и преображението на душата.

Въ края на 40-те години на миналия век, като участник въ социалистически кръжец, Достоевски бил осъден на смърт. Няколко минути преди лицето на смъртта започва прелома въ мислите и чувстванията, който се довършва през четиригодишното изгнание въ сибирската каторга. Не веднъж той описва, всичките мжчителни и сложни усещания на осъдения на смърт: въ цели редица произведения си спомня онова студено утро, замръзналия кръст на свещеника и вихъра на несвисти и незабавими спомени на последните предсмъртни минути. Съ тежка цена — десет цели години каторга и изгнание погълнали най-свидните години на битността, — Достоевски изкупа увлеченията на своята младост.

Четирите години въ Омската крепост, прекарани въ близост съ отхвърления, съ „дивитъ звърове“ въ човешки образ, му дали възможността да изучи човешкото и животинското у хората, да проникне въ душата на престъпника.

Ужасно време, когато със и минута съ тежело то въ на съзнанието всеки човек който се е като камък. Погребанъ, му, този адъ, въ чувствувалъ живо Достоевски разкри въ китъ си „Мъртвия домъ“.

Въ пестрата тъпна на отренитъ той намърлил „слабитъ сърдцъ“, смиренитъ, кроткитъ, доброволнитъ мжченици, сбшуването съ които го подър

жало въ тежките мигове на отчаянието и които за първи път поставили предъ погледа му идеята за прекрасния човекъ. Познавачът на душите въ свободния живот си останал такъв и въ каторгата: той наблюдавалъ престъпността въ отчаянието и централната проблема въ творчеството му — въпросът за правата на личността — получава неочаквано вглъбяване. Мечтите на романтиците и утопистите на ранните социалисти — техните учения за човека и обществото — той провѣрява въ бандата вулгарни престъпници. Теоретически представи за човека се сблъскват съ проститъ и груби кжсове на действителността.

Въ малката група „добри и свѣтли“ той често си е отдъвалъ, защото всрѣдъ калъта и дима на мъртвото общество е видѣлъ смиреността и простодушието на селяка и доблестта и мжжеството на планинеца, но и въ срѣдата на „мрачните и злитъ“ Достоевски намѣрилъ неочаквани ценности. Тѣзи неразказани убийци го поразили съ цялостта на своята вътрешна организация и съ мощната каленост на своята престъпна воля: единствено тамъ той забелязалъ пълната победа на духа надъ плътта. Принаването на висша сила и величие на волята и у най-страшните злодеи, довело великия писател, до преоценката на предишните му възгледи за човека; и престъплението, като критерий за свръхчовѣчността отъ тогава насетне станало най-привлекателната психологическа проблема, която той вглѣбилъ въ всичките си по-сетнешни творения. Една мисълъ залежала у него: мисълъта че често престъпникътъ е свръхчовекъ, герой, подхвърналъ се или тла-

снатъ отъ срѣдата, въ която живѣе по нанадолицето, и, че човѣшкото общество вѣчно ще се луга между проблемитъ за свѣршеността, защото не съумѣва да създаде отъ своитъ членове истински човѣци.

Но тамъ въ каторгата, той се сблизилъ и съ други хора хора съ евангелски убеждения, отъ които се е поучилъ да се вглѣбява въ себе си и наистина, тамъ където той опозналъ толкова хора, опозналъ и самия себе. Въ срѣдата на дълбоко духовно падение и мракъ, подъ звъна на прангитъ и псувнитъ съ неизразимъ цинизъмъ, всрѣдъ проклетия и безсраменъ кикотъ, той бавно препрочиталъ евангелието. Тамъ той често се замислялъ за великитъ сили, загинали въ оградата на затвора: необикновени хора съ били за него волевитъ натури на злодейците, и той съ скръбъ и горестъ си спомнялъ за загиналитъ напразно или похабени въ безпѣтства можщи сили...

Така настъпва крушението на идеализма, съ който до тогава писателътъ творилъ. Така изпъкватъ трагичните образи на отрицателитъ отъ обществото, отъ закона, така настъпва преломътъ въ душата, въ която се затвърдило убеждението, че и у светеца има елементи на престъпност и престъпника живѣе минути на светостъ. Поставено, съ течението на годинитъ за Достоевски ставала все по-очевидна утопичността на всички стремления къмъ крайното, съвършеното, всеобемното блаженство на земята. Този трагизъмъ на възникналата въ самия него философска борба между социализма и християнството се е подхранвалъ и усмивалъ отъ вѣчноприсъщия му вътрешенъ конфликтъ на мечтите и виденията за добритъ бждини на човѣчеството съ дълбоката увъреностъ въ тяхната неосъществимостъ.

Необходимо ли е младежътъ да е религиозенъ?

„Но необходимо ли е младежътъ да бжде религиозенъ? Нима неговиятъ чистъ идеализъмъ, неговата неизчерпаема енергия не съ достатъчни да го направятъ дееспособенъ и полезенъ за обществото, като допълнитъ и образванетоъ що му се дава въ училище? Нима днешната култура и широкото поле за работа въ науката, или обществото не съ достатъчни да въпрегнатъ младежескитъ му сили въ ползотъ на чейността? При далич-

за да отдаде своя дългъ къмъ човѣчеството, не е необходимо да вѣрва въ нѣкаква невидима сила, Богъ, която държи смѣтка за действията ни, да ходи въ църква и да изпълнява заповѣдитъ на нѣкаква свещенна книга, Евангелие. Всичкото това е за старцитъ, а на младежъта е необходима свобода, широкъ полетъ на духа, несвързанъ съ такива „предразсѣдци“.

Ето това съ думи що се отправятъ отъ всички страни. Да! и въ това именно, въ тѣзи нѣколко изречения се състои цялътъ трагизъмъ на съвременната граница. Спомнихъ си детинскитъ години прекарани тамъ при близки, въ родното огнище, за дивното село и голѣмиятъ край брѣга, за който фелетъ моряци казватъ: „Пазисъ Тузленский фаръ!“

Ахъ, коко сладки бѣхте детински годъ...

Погледътъ ми блуждаеше въ тъматъ, а по сълзи. Нѣтъ, колкохъ две едръ, а като че каква слаба свѣтлина. Съ трезори цѣлата граница. Съ трепетъ се мжчехъ да видя мѣщо, но напразно... Почна да става все по-свѣтло и по-свѣтло. И въ свѣтлината нѣщо бавно взе да приближава къмъ менъ.

О, Господи!... Какво е това! На стотина крачки предъ менъ изпъкна освѣтена отъ таинствената свѣтлина, жена, чийто ржце бѣха оковани въ вериги, а по тѣлото й висѣше окжсанъ и обгоренъ плащъ. На бързо вдигащата й се и снишаваща грѣдь личаха още пресни рани. Азъ бѣхъ нѣмъ, искахъ да бѣжъ, но не можехъ, нѣщо

менната младежъ!

Всѣки е минавалъ презъ периода на младостта, когато душата е приличала на кристалъ отъ който съ се илжчвали най-възвишенитъ, най-чиститъ пориви, когато човѣкъ жадува за красотата, за истината и чистота. Младежътъ кипи отъ енергия, но тази енергия се нуждае отъ трансформаторъ, който да урегулира действието й, и тогава тя би дала това за което практичниятъ, по-скоро егоистиченъ умъ на възрастния не би билъ способенъ. А нима днешнитъ системи, социални и възпитателни, изпълняватъ действително ролята на трансформаторъ и дали тѣ осигуряватъ свободата и широкитъ полетъ на духа на младежъта? Днесъ дали съвременната младежъ би могла да се възползува отъ гениалнитъ постижения на човѣшкия умъ, като ги направи да допринасятъ само полза на човѣчеството? Дали тя когато заеме мѣстата на своитъ бащи, ще намали нещастията, злото, несправдлитъ, дали ще помогне на падналитъ въ робство, дали най-после ще всѣ онова разбирателство между цѣлото човѣчество, почиващо на искренности и на справедливостта? За съжаление на този въпросъ всѣки ще поклати глава съмнително, а може да се изсмѣе съ горчивъ сарказъмъ. Да! днешната младежъ въ по-големата си частъ, тази „златна“ младежъ, е останала безъ цель, безъ идеалъ! Тя е обезвѣрена, вмѣсто свобода на духа, тя е обкована въ веригитъ на най-низкитъ страсти. Новото поколѣние е много по-гнило отъ предшестващото го. Процесътъ на разтленieto расте съ неимоверна бързина, като хиляди младенчески души се убиватъ и хаѣрятъ въ пропастьта, а силитъ имъ се използватъ за пагубна разрушителна дейностъ. Милиони човѣшки същества се изхвърлятъ въ пропастьта на духовната и материална мизерия.

Е! тогава иматъ ли право тѣзи що ни увъряватъ, че социалнитъ учения, културата и науката само, съ достатъчни да направятъ и отъ атеистичната младежъ творци и хора на дълга? Фактитъ съ на лице и азъ смѣтамъ за безсмислено да давамъ примѣри. Следователно причината се крие нѣкъде дълбоко, дълбоко въ коренитъ на съвременния мирогледъ за възпитанието. Причината е тамъ, че Христосъ се изгони отъ училището, отъ душитъ на младежъта, че днесъ всѣки може да използва идеализма й за егоистичнитъ си цели.

Прочее, докато не е станало късно, изкарайте кораба на тѣхната душа въ сигурното

бѣше застанало като топка на гърлото ми. Тя направи крачка напредъ, но отстъпи, защото веригитъ се опѣнаха и я тласнаха назадъ. Немоощна тогава тя повдигна ржце и каза:

— Чадо, ти не ме позна, но азъ, азъ те познахъ. Азъ съмъ твоята майка, твоята люлка, твоята пѣсенъ и любовъ... Азъ съмъ Добруджа... Виджъ ме, мое дете, и кажи на твоитъ братя...

Устнитъ ми помръднаха и изъ гърдитъ ми излѣзе едно плачевно: „Чухъ те, мила майко...“

Тя отпусна уморени ржце и продължи:

— Иди имъ кажи, че тия, отъ чийто грѣдь за първи пътъ бозна Исперихъ, днесъ тлѣе. Спомни имъ какъ съмъ сградала за Крума, Бориса и Симеона и какъ съмъ ги хранила. Кажи имъ че на Иванъ Асеня втори, азъ житницата съмъ била... А следъ това... ахъ не ме питай... Робство... Спомнямъ си само кървавите времена, когато тѣлото ми

пристанище на Христовата църква, където вълнитъ на разрушението не ще проникватъ, или най-малкото тѣхното пагубно действие ще бжде парализирано! Заведете ги при Христа който ще имъ даде жива вода отъ която никога не ще ожаднѣятъ! Заведете ги при Този при Когото ще намѣрятъ тѣмного търсената отъ тѣхъ свѣтлина, истина, правда и човѣчност!

Обръщамъ се къмъ васъ, младежи, въ които не е изгаснала още божествената искра, които още не сте се подали на утопичнитъ, пропити въ основата си съ егоизъмъ теории на разни „човѣколюбци“.

Идете при Христа който ще ви посочи какъ да използвате вашата енергия и чистота въ безкористна служба на своето отечество преди всичко, а съ това и на цѣлото човѣчество. Защо Христовото учение не е само книга, то е за насъ, за живота, достатъчна е само вашата вѣра и желание да го разберете. Не слушайте нападатитъ на безбожницитъ, защото бждете сигурни тѣ не съ прочели нито една дума отъ Евангелието. Ето единъ малкъ примѣръ:

Единъ адвокатъ попиталъ Григорий Петровъ какъ е добилъ тази всестранна интелигентностъ и образованостъ, отразена въ тѣй полезнитъ книги. На отговора, че Евангелието е неговъ източникъ, адвокатътъ се изсмѣл и казалъ: „Но моля ви се, азъ ви питамъ сериозно, не се шегувайте!“ Григорий Петровъ го попитва чей ли е Евангелието. „Не, разбира се, отговаря адвокатътъ, съ такава лекомислена книга не съмъ си губилъ и времето“. — Прочетете я, — казва Г. Петровъ и ми пишете за добититъ отъ нея впечатления!“ Следъ известно време той получава писмо отъ адвоката въ което последния се извинявалъ за волнодумството си, защото въ Евангелието намѣрилъ смисъла на своя животъ.

Ето този примѣръ и мнение-то относно религията на почти всички учени, които действително съ дали нѣщо на човѣчеството, съ достатъчни да ви накаратъ гордо да отблъсквате стрелитъ на материалиститъ, защото нека употребя думитъ на Беконъ: **„Отрича Бога само този, който има смѣтка да не съществува Той“**. Но кой би ви принудилъ да се жертвувате за ближния си и да изпълните честно своя дългъ? Нима законътъ е достатъченъ, когато има толкова тъмни пжтища да го заобиколите? Но кой най-после би задоволилъ вашитъ високи, и

(следва на 4-стр.)

Оборище

(ЛЕГЕНДА)

Бавно нощта забули земята. Затрепкаха една следъ друга звездите, а помежду имъ като по-голъма сестра застана луната, усмихна се и обърна бледото си лице къмъ земята и като че тихо пошепна: „Лека нощ“.

Всичко бѣ тихо. Само такъкъ далечъ се чуваха хлопатитъ на закъснѣло стадо и провлѣчений лай на раздразнени псета.

Повече отъ други пжтъ тая вечеръ гарата бѣ пуста. Релситъ леко трептѣха и известията идването на влака...

Две свѣтли точки смѣло настѣпваха въ нощта и сочеха пжтъ на желѣзното чудовище. Чу се леко изсвирване и за последенъ пжтъ чудовището блъвна димъ примѣсенъ съ искри, изпъшка и спрѣ. Кон-

следъ туй всичко затихна, запустѣ, замърѣ...

Свърнахъ отъ шосето и се запжтихъ къмъ ближния джбъ, тоя старъ войнъ, който единственъ е останалъ тукъ на това равно мѣсто като споменъ за велики битки и времена...

Бавни и отмѣрени стѣпки се чуваха по шосето. Колко величествено отекваха тѣ въ нощта. Върѣхъ се въ тъмнината и познахъ нощнитъ пазачи, които отиваха къмъ засталага. По сведенитъ имъ тѣла личеше, че бѣха капнали отъ умора, но все пакъ стѣпваха твърдо. Минаха близо край мене безъ да ме забележатъ и отминаха. Колко се зарадвахъ. Тая вечеръ за последенъ пжтъ ще гледамъ границата и по свѣтлитъ звезди ще пратя приветъ на моитъ братя татъкъ задъ нея...

Въ нощта се на джба и ми-

Фелетъ моряци казватъ: „Пазисъ Тузленский фаръ!“

Ахъ, коко сладки бѣхте детински годъ... Погледътъ ми блуждаеше въ тъматъ, а по сълзи. Нѣтъ, колкохъ две едръ, а като че каква слаба свѣтлина. Съ трепетъ се мжчехъ да видя мѣщо, но напразно... Почна да става все по-свѣтло и по-свѣтло. И въ свѣтлината нѣщо бавно взе да приближава къмъ менъ.

О, Господи!... Какво е това! На стотина крачки предъ менъ изпъкна освѣтена отъ таинствената свѣтлина, жена, чийто ржце бѣха оковани въ вериги, а по тѣлото й висѣше окжсанъ и обгоренъ плащъ. На бързо вдигащата й се и снишаваща грѣдь личаха още пресни рани. Азъ бѣхъ нѣмъ, искахъ да бѣжъ, но не можехъ, нѣщо

разкъсваха гранати. А памятьта ми горятъ имената: Тутраканъ, Баладжа, Добричъ и Бабадагъ. Най-после чутовний маршъ на генералъ Колевъ и следъ туй... пакъ робство и непосилни страдания, пожарища и насилия, вършени отъ жестоки поробители. Азъ виждамъ — ти „плачешъ, сине. Не, не плачи, а думитъ ми запомни! Азъ знамъ дълго не ще чакамъ да грѣйне Свободата.“

Дълбоко вѣрвамъ въ своитъ чада.

Ти поздравъ имъ носи — а сега, прости...

Далечъ на изтокъ златниятъ дискъ на слънцето изкочи и стопи тая жена съ величествена осанка.

Като че отъ днесъ днитъ ще да станатъ по-хубави и по-леки...

Вдигнахъ гордо глава, извихъ къмъ шосето и за сетенъ пжтъ погледнахъ границата, и видяхъ извикахъ: **„Родино, за свободата ти ще се боря, за нея ще умра.“**

Свѣтлинъ Огняновъ

Вечна слава на полковника Дранговъ

Паметъ на началника на школата на запасни подпоручици въ гр. Скопие . 1916 г.

В началото на месец май 1916 година, презъ великитѣ дни на народенъ триумфъ и величичество, 30 български офицери отъ пехотата, предписани отъ бойната линия, пристигнахме въ Скопие, да се явимъ въ новата сграда — Ш. З. П.

Почти едновременно съ пристигането си, бѣхме свикани въ Гарнизонното Офицерско Собрание, до пенливия бръгъ на буйния Вардаръ, близо до голѣмия исторически камененъ мостъ, за да ни види и да се представимъ на началника на школата Подполковника отъ Ш. З. П. Борисъ Дранговъ.

Съ какъвъ възторгъ, съ какъва гордостъ бѣха преиспълени сърцата на всички ни въ тоя тържественъ моментъ!

Съ трепетъ въ душитѣ си и съ искрени погледи, ние търсехме, очаквайки Дранговъ да се появи.

Какъвъ бѣше този духъ, който предварително бѣ пленилъ и завладѣлъ сърцата ни?

Какъвъ бѣше този дивенъ свѣтълъ образъ, който невидимо блѣстеше предъ насъ и омайваше нашия духовенъ погледъ?

Отъ кога, отъ гдѣ тая тайнствена сила между насъ, която ни вълнуваше и радваше?

Да, това бѣше вѣрно, „човѣка духъ“, който носѣше чистото свѣтло и честно име Дранговъ. Той идеше при насъ.

Да, идеше при насъ високо просвѣтления български войнъ, самоотвержения апостолъ, революционера „Илинденецъ“, бойния водачъ на 5-й Македонски полкъ, съ славната си епопея при Кривопаланка. Идѣше възторжения идеалистъ и пламенния проповедникъ за свободата и човѣшкитѣ правдини на поробенитѣ братя? Идеше при насъ, за нови священодѣствия, строгия Македонски фанатикъ Скопянина Дранговъ, въ името на народния идеалъ „да подготвимъ нови, млади, самоотвержени изпълнители на свещения дългъ къмъ Бога, Царя и Отечество“.

Чу се командата: „Мирно! Г. Г. Офицери!“ И... ето го предъ насъ! Застаналъ правъ.

Малкиятъ родолюбецъ

Не бѣ минало и месецъ, когато се привърши междусъюзнишката Балканска война на 1913 год., и сърбитѣ хукнаха да отварятъ училища по градоветѣ и селата на похищения отъ унижена България Македонски край.

Новиятъ потисникъ обърна всичкото си внимание върху децата до 10—12 г. възраст. Той знаеше, че не може да се облѣга на юношитѣ, които живо помнѣха революционнитѣ движения отъ последнитѣ години на турското владичество и които ясно разбираха смисъла на Балканската война.

Сръбско училище бѣ отворено и въ класическия български градъ О. Бидоха събрали едвамъ нѣколко десетки българчета и то съ заплашвания надъ родителитѣ имъ. Тѣхното посърбване бѣ възложено на единъ късъ-дебелъ педагогъ съ врагъ на шумадийски шопаръ.

Децата, всѣко отъ които имаше я баща, я баба, я близъкъ сродникъ по турскитѣ зандани, или убитъ презъ последнитѣ войни за свободата на Македо-

строенъ, благородния рицаръ и поетъ почна въдъхновено!

„Въ великитѣ дни, когато топовнитѣ ехтежи достигатъ до ушитѣ ни, не може, не би ва да се посочва друго пѣтеводѣ начало освенъ: „Помни войната!“ Сиречъ: Помни, че си обречена крѣва ви жертво а за благо на родината; отъ рещи се отъ се бе си; помни и учи тая всемогъща добродетель: Самоотверженостъ“.

„Това непоколебимо и чисто начало на самоотверженостъ, а да лежи въ основа на цѣлата служба въ школата — новъ Храмъ на възвишени военни добродетели, буенъ разсадникъ на беззавѣтни и безкористни носители на върховния дългъ... То да предизвика движението, дейността, почина, които творятъ великитѣ дѣла на война“.

„Главното военно сѣчище е човѣкъ, Главното човѣшко качество е нравствената мощъ, пл одъ на три сили: ума, що оценява волята, що извършва; юначеството, що презира смъртта“.

Тая нравствена мощъ е издарица на бойнитѣ полета, тая издига Царствата. Тая творитъ чудесата“...

Азъ съмъ доварялъ много пѣти въ екстазъ, предъ 4-а Школна рота, силнитѣ думи написани въ книжката „Помни войната“ и тия написани въ заповѣди № 3 по школата, и чувствувахъ какъ се разпалваха, какъ горѣха сърцата на „достоинитѣ избраници“ — школницитѣ, мнозина отъ които носеха знака на В. О. Хр.

Усилениятъ занаятъ следваха усилено! Полека, се бързаха! Обуката вървеше прилежно. Знанията се даваха: повечето практически за прѣстоящата дейностъ и служба на възводни командири въ боя. Трудъ упоренъ владѣеше въ школата! Но, бодростъ и лекота се чувствуваше отъ всѣки. Голѣмъ е умората... Младитѣ тѣла съплували въ потъ. Отмората е желателна... Ротникъ дава краткъ отиди, но върха е далечъ... Нови усилия трѣбватъ, а устата съ прѣсъхнали и краската тежко се движатъ... Но ето че той, любимия „Добъръ надзорникъ“ билъ, нѣкъде задъния, сутринъ се събраха омърлушени въ училището, дето трѣбваше да ги направятъ сръби. Щомъ влѣзше при тѣхъ, учителътъ ги караше да извикатъ дружно: „Ми смо сръби, ми смо сръби, ми смо прави сръби!“ Следъ това почнаха да ги учатъ да четатъ по сръбски читанки, които бѣха пълни само съ четиво за царъ Душана, за Косово, за Кралевичъ Марко и за безброй нечувани сръбски юначества.

Единъ день, следъ като учителътъ бѣ почналъ работа, въ стаята влѣзе закѣснѣло дете, слабичко, жълтичко, облѣчено съ изкрѣпени дрешки. То погледна къмъ учителя и отиде та си сѣдна на мѣстото.

— Климентъ Наумовичъ! извика сърдито педагогътъ.

Детето стана на крака и го погледна съ своитѣ живи черни очички.

— Не знаешъ ли, какво трѣбва да кажешъ, като си закѣснѣлъ?

Момченцето го гледаше и мълчеше. Въ стаята бѣ настала мъртва тишина. Дѣцата замръзнаха въ своитѣ пози и дори притаиха дѣхъ. Тѣ знаеха, че Климе е отъ най-пострадалия въ града родъ: че баща

насъ. Чувства се поздравя му силенъ и силенъ: „Здравейте честни български синове!“ Юнаците Вие! Ще пустне нѣкоя весела дѣга въ народенъ духъ, и чудо то вече е станало, изворъ отъ нови сили бликатъ и гудни сто учение се завършва съ бодростъ, свежестъ, духъ... Въ жемето отъ кръгла седмица бѣше дадено намъ на ротнитѣ командири, а недѣлитѣ и празничнитѣ дни бѣха за Дранговъ...

И цѣлата школа, безъ дори ни единъ отсъствующъ, е редовно изъ китнитѣ околности на Скопие. — Школата е на планината „Водно“ — по-висока и по-стрѣмна отъ Витоша...

Други пѣти, школата се провира изъ лабиринтитѣ на рѣката Тръска... Тя е при мѣнастира Св. Николъ, отъ гдето се спускаме по отвесни скали, главолонии пропасти и непроходимии гори... После школата е изъ Черногорието, въ с. Любани и мѣнастира Св. Богородица... Тя е по долината на Вардара, къмъ с. Зелениково... А страховито буйния мхтенъ Вардаръ, колко пѣти е прегазванъ, денемъ и нощемъ?... Всичко това защо?.. Вдъхвай вѣра на юначество, да презира опасността и смъртта!.. По тия планински върхове, Дранговъ винаги застава на най-високата точка, правъ като нѣкой библийски пророкъ и съ живото си разбираемо въдъхновено слово, сочеше на школницитѣ, колко е прекрасна и велика нашата родина, колко и какъ трѣбва да я обичатъ, пазятъ и че е достойно за нея самоотвержено да се умре...

Така и бѣ. Неговото велико прекрасно отзивчиво сърдце, винаги бѣ следвано отъ сърдцата на възторжената младежъ... Въ погребенъ моментъ моментъ на възвишенъ екстазъ душитѣ следосно трѣсваха, и любимата пѣсень: „Часъ великъ на мощъ духовна, на величественъ подвигъ... бурно се запѣваше и хото й се носѣше къмъ възличавия Любо-трънъ, и се сливаше съ шумътъ на буйния Вардаръ... Дранговъ е трогнатъ до сълзи и съ дивенъ патосъ благодаритъ „Достоини избраници на юначни изданици! Въдъхновени-тѣ ви бойни пѣсни често ще булятъ мили спомени за мина-

ли славни дни, гордо ще вълнуватъ душата ни и ще ни сочатъ великото жертвоприношение, що отъ насъ очаква родината свѣта“...

Съ тая нравствена сила на сърдцеведецъ началникъ, и на вѣренъ боенъ другаръ, той работи надъ крилатата българска младежъ, вдъхва ѝ чувства на пламена гоювностъ да се жертвува за идеалитѣ на племето ни и когато тия достойни избраници литнаха въ борбата, тѣ извършиха чудни дѣла, дадохъ голѣми жертви и посочи-

ли славни дни, гордо ще вълнуватъ душата ни и ще ни сочатъ великото жертвоприношение, що отъ насъ очаква родината свѣта“...

Съ тая нравствена сила на сърдцеведецъ началникъ, и на вѣренъ боенъ другаръ, той работи надъ крилатата българска младежъ, вдъхва ѝ чувства на пламена гоювностъ да се жертвува за идеалитѣ на племето ни и когато тия достойни избраници литнаха въ борбата, тѣ извършиха чудни дѣла, дадохъ голѣми жертви и посочи-

ЖЕНАТА И ЖИВОТА

Въ днешния вѣкъ на обърнати отношения, на невѣрни понятия за справедливостъ, въ днешния кошмаръ, жената най-мѣчно намира своето мѣсто. Тя го търси тамъ, където никога не е било, тя го дири нѣкъде по четиритѣ краища на свѣта, безъ да подозира, че то е у нея и около нея — че попрището ѝ я вика близо до нея

Жената днесъ иска да бѣде полезна тамъ, където бѣде нежна може, където и бѣже сж полезни. Тя мжжеть онова царство, гдето пренебрегва е господарка, дето само тя да докаже не за да отиде и неговитѣ работи тя може да присмѣти. Може-би много ми ду хъ ще произведатъ тия ги ценягъ, като думи, казани отъ човѣкъ, останалъ назадь въ своитѣ размисли. Не, това дѣ слова, твърде смѣло изречени въ днешния вѣкъ.

Жената добре знае, къде е силна и къде може да управлява, безъ да умори себе си или другитѣ. Никой не ще отсече, че жената днесъ е една сериозна съперница на мжжа навсѣкжде въ неговия животъ. Но кой ще посочи, по какъвъ начинъ мжжътъ би могълъ да съперничи на жената, въ нейното собствено поприще? Ние всички виждаме какъ днесъ жената измѣства мжжа отъ много мѣста въ живота. Много е смѣло да кажа, че го е надминала, но поне го е достигнала. Но какво е донесоха тия успѣхи? — Това че сърдцето ѝ стана глухо за топлиитѣ думи на радостта? Това, че тя загуби способността да разбира, утѣшава и насърчава? Тя за-

сети по меко:

— Кажѣ: сръбин сам, сръбин сам, прави сръбин сам! Детето мълчеше и го гледаше вторачено.

Тогава тлъстиятъ пълнокрѣвенъ синъ на велика Сърбия се възмути отъ дѣнъ-душа. Той се почувствува победенъ отъ това две педи българче и се надигна. Кжсиятъ му вратъ като че се сви още повече и раменетѣ му стигнаха до ушитѣ.

— Ще кажешъ ли, или ей сега ще те пребия! — изрева той и въ гнѣва си тѣй си стисна жбигѣ, што тѣ изчатъахъ като че се погрошиха.

Изведнажъ детето, пѣргаво като мишле, изкочи между чиноветѣ и, додотъ учителътъ присѣгне да го пипне, то се озова при вратата. Преди да я отвори, то се обърна и извика съ заплъливъ гласъ, като махаше отсѣчено съ юмручето на дѣсната си ржка:

— Българинъ съмъ! Българинъ съмъ! Българинъ съмъ!

После отвори вратата, изкочи и я затръшна подире си.

Това бѣ нечуванъ дързостъ! Тоя сръбски фанатикъ петнайсетина години се бѣше упражнявалъ въ тетовско да прави

ха на цѣлия свѣтъ, какъ се мре съ честъ за Родъ, Царъ и Отечество.

Следъ 17 години, съ тия откъслечни извадки изъ дневника ми, изпълнявамъ своя свещенъ дългъ къмъ достойната паметъ на моя скъпъ началникъ, доблестно падналъ на полето на честта, славния бележитъ боенъ водачъ Полковникъ Борисъ Дранговъ! Да бжде вечна славата му!

Илчевъ — полковникъ О. З. Бившъ командиръ на 4-а Школна рота въ Скопие 1916 год.

ЖЕНАТА И ЖИВОТА

губи, само загуби въ тая борба съ мжжа, като загубитѣ и донесоха външния блѣсъкъ на успѣха.

Наистина, жената е дена да се отдѣли, принуждѣнъ, въ който цѣла да се отиде на работа. Икономическитѣ условия ѝ на-лиха това. Но не се ли пре-

кѣли съ тия икономически условия? Не се ли изроди възвишения стремежъ да помогнешъ на другаря си въ живота, въ една ненаситна жажда за лична слава, за освобождаване отъ всѣкакви връзки, които носятъ името дългъ? Както всички жени, така и българката не остана глуха на она пагубенъ викъ за „обществена“ дейностъ. Нима не е съблазнително, да бждешь скромненъ деецъ въ едно малко общество — семейството. Не да се затворишъ, като въ тъмница. Отъ тамъ да погледнешъ на свѣта, чрезъ очитѣ на ония, които си възпиталъ, чрезъ тѣхнитѣ сърдца да почувствуващъ болкитѣ и радоститѣ въ свѣта. Нима би могло да съществуваша по-голѣмо доволство отъ това, да изградишъ единъ характеръ, да му бждешь зорница, докато той самъ не блѣсне, грабналъ много отъ лжечарността на своята душа? Съ каква ли сила, съ каква ли мощъ трѣбва да е надарена женската душа, за да може Висшето естество напълно да ѝ се довърши и да ѝ даде тази трудна длъжностъ въ живота? Защо трѣбва да се пренебрегва великото предъ обикновеното? Защо трѣбва и отъ жената да правимъ мжжъ?

Живота е суровъ и неумо- (следва на стр. 4)

отъ българѣ сръби и какви не случаи на българска упсри-тость бѣ виждалъ, но никога не се бѣше разгнѣвявалъ толкова. Въ очитѣ му изкочиха синкави петна, крѣвта шумѣше въ ушитѣ му, ноктитѣ на свититѣ му юмруци потѣваха въ месото. Цѣлата негова апоплектична натура се трѣсеше. Той се обърна озвѣренъ къмъ възпитаницитѣ си:

— Има ли тука и други българинъ?

Тогава като по даденъ знакъ, отдѣлението се разкрѣштъ:

— Всички сме българѣ! До единъ сме българѣ!

Педагогътъ отстъпи една крачка, като че бѣ физически тласнатъ отъ мощната вълна на истината на детскитѣ души. Лицето му стана тъмно-червено, кжсата му шия доби моравъ цвѣтъ. Изведнажъ той политна, посегна да се залови за масата и се сгромоляса на земята.

Децата прескачайки го въ ужасъ, изхвъркнаха като облакъ птички изъ стаята на сръбското училище.

Кирилъ Христовъ

Печатница „Новики“ -- Варна

Ден на мира

Благородни и възвишено и хуманни чувства сж възбуждали сигурно децата от Уелс кога тѣ сж изпращали своето послание до „момичетата и момчетата на всички народи под слънцето“. Единъ горещъ апелъ отправенъ къмъ тия които най-силно чувствуватъ, за борба съ войната, за повече човѣчностъ между човѣцитѣ за братство и любовъ между народитѣ.

Несъмнено, искреността и сърдечността лѣхатъ отъ самото послание. Но дали тия които днесъ го отправятъ, младитѣ пионери на мира отъ Уелс, утре като граждани и водители на гордата Англия не ще бждатъ привърженици и подържници на традиционната нейна политика, на завоюване и вмѣшателство, която не миръ създава, а поражда нови и нови войни?

Днесъ българскиятъ народъ желае повече отъ всѣкога миръ. Миръ продължителенъ, дълготраенъ, миръ на мирна културна и просвѣтна деятелностъ, миръ презъ който ще се заздравятъ ранитѣ, ще се възсъздаде икономическото и търговско благосъстояние на страната.

Българинътъ днесъ е може би най-големиятъ доброжелателъ и привърженикъ на идеята за мирътъ.

Българинъ желае искрено и отъ сърдце мира, защото той много изстрада отъ войнитѣ които води, и съ всички сѣдства той работи за осъществяването му.

Българинътъ желае мира — но не позорния и унижаващъ, а достойния и справедливия миръ.

Българинътъ желае мира, но не мирътъ изграденъ върху „мирнитѣ“ договори, които създадоха днешния миръ като пренебрегнаха главната предпоставка на международната солидарностъ — справедливостта и равенството, но мирътъ върху справедливостта истинското разбирателство и зачитането.

Българскиятъ народъ желае миръ, но не мира който закрѣпя „Statu quo“ то, запазва „политическото равновесие“, но справедливия миръ при установяването на който първото условие ще е зачитането на националноститѣ и справедливото разрешаване на „парливата“ проблема за потиснатитѣ милиони малцинства.

Лжжа е че България е противникъ на мира. България е,

то най-големиятъ и върлъ противникъ на войната, защото тя изстрада най-много отъ нея. България излѣзе отъ четиритѣ войни които води разпокъсана, измамена и умаломощена. Българинътъ не се би съ нѣкакви завоевателни цели, да завладява земи, да потисва народи.

Той се би съ единственото желание да освободи поробенитѣ си братѣ да постигне националнитѣ си идеали да направи щастлива Родина си.

И днесъ българинътъ желае мира. Предъ него се откриватъ голѣмитѣ перспективи на възможността за мирното разрешение на живо — трептящитѣ национални въпроси, за постигането на заветната му мечта.

В. Виделиновъ

(следва отъ стр. 3)

лимъ Той не щади, той е война. А въ една война, победителъ не е оня, който е излѣзълъ отъ крепостта си и се лута изъ непонятни пѣтища подъ свистенето на гранатитѣ — а тоя, който съ сигурна ръка направлява куршумитѣ отъ своята крепостъ. Жената знае, де е нейната крепостъ. Ако сега животътъ е още благосклоненъ къмъ нея — то бждащето е неизвестно. Нека, когато дойде бждащия денъ — жената не се лута, загубила се въ нѣкакъвъ хаосъ, а да бжде въ своята крепостъ, която вѣчно ще ѝ принадлежи!

Н. Великова

В. Д. Г.

Редакционни вѣсти

Редакцията изказва своитѣ благодарности на г. пол. О. З. Илчевъ — секретаръ на общо-гражданския комитетъ за честуване славата на легендарния пол. Дранговъ — които ни услужиха съ единъ откъслекъ изъ своитѣ „мемозри“ за „илинденеца“ Дранговъ.

Редакцията уповавайки се на съзнанието на сѣдношколницитѣ се надява, че всички ще бждатъ редовни въ отчитането на вестника за да може последния и за ъ бждаще да прослѣдствува.

Статийтъ, разказитѣ и сумитѣ да се изпращатъ на адресъ: Д. Янковъ ул. „Люб. Каравеловъ“ 24, Варна.

Всички списания, прочитни книги и томболни билети въ агенция „Курьеръ“.

Моята баба

Нѣкога, когато бѣхъ дете, азъ най-много обичахъ милата си баба. Моето ранно детство познаваше единъ само образъ — нейния, Милата, добрата баба, съ кроткитѣ вѣчно усмихнати сини очи, съ високото, умно чело, съ гладко вчесаната побѣлѣла коса. Тя и само тя познавамъ азъ отъ ранното си детство.

Обичахъ я, обичамъ я и сега въ споменитѣ си, защото тя отдавна вече почива успокоена и пречистена.

Малко палаво момиченце, съ кжса надъ колѣнцата рокличка, съ вѣчно рошава главица, азъ тичахъ при нея, криехъ се въ политѣ ѝ, смѣхъ се и лудувахъ, а после я цѣлувахъ и примирена сѣдахъ на колѣнетѣ ѝ, прегръщахъ я и я замолвахъ: „Баба, изпѣй ми моята пѣсничка. Хайде, бабо! Нали знаешъ колко много те обича внучето ти!“ Тя ме погалаваше, цѣлуваше ме и започваше. Колко хубаво пѣше! Нейния топъл и ясенъ гласъ затрговаше всѣкиго. Не напразно въ нейното родно село ва Македония тя е била сладкоглас-

ната птичка по веселби и сѣдѣнки.

А въ дивнитѣ зимни нощи, когато всички заспиваха, азъ лежахъ въ ржцетѣ на баба и слушахъ чудни приказки. Въ печката тогава догаряха последни пламъчета, които помня, тъй бързо свѣтвяха и въ нейнитѣ очи. Тя ми говореше за нейното село, за родната стрѣха — за малката бѣла кжщица, съ хубавъ дворъ и пѣстра градинка, за високия хълмъ задъ градинката, извилъ се гордо въ ведрото южно небе, за лѣстовичкитѣ въ гнѣздото подъ стрѣхата, за голѣмото куче...

Какъ бързо предъ мене се редѣха картини изъ живота на любимото ѝ родно село. Въ нейнитѣ разкази азъ обичахъ това мѣсто, кждето баба е отрасла, кждето за пръвъ пѣтъ е спуснала дълги поли, сплела въ руситѣ си коси златисти пендарки и съ сведени очи е играла първото си моминско хоро. О, колко красота и спотана любовъ се криятъ въ тия спомени, разказвани съ едвамъ сѣдържани сълзи.

Хуманна ли е „Газовата война?“

На пръвъ погледъ, като че ли е парадоксално съпоставянето на тия две понятия: „хуманностъ“ и „война“. Защото даже подигравателно и обидно е да се диятъ степени на хуманностъ въ единъ актъ, въ който безчовѣчието и ужасътъ сж първостепенни фактори за добиване на крайната целъ — материалната и морална победа надъ врага.

Тѣй като обаче, напоследъкъ (макаръ и много късно) у насъ се сложи на публично и официално разглеждане въпроса за мрачнитѣ и неизвесни перспективи, които крие, лично за насъ българитѣ, една нова война, на първо мѣсто съ новитѣ сѣдства за воюване — бойнитѣ газове; и тѣй като отъ нѣкои (предполагамъ заинтересовани) страни, вмѣсто трѣзво и обективно разглеждане на нѣщата, се подхвърлятъ различни недомислени и вредни подмѣтания за „безчовѣчия“, „ужаси“, „варваризъмъ“, „липса на хуманностъ“ и пр., то за неизлишно смѣтамъ да нахвърля нѣколко заключения и истини, чиято правдивостъ е доказана вече отъ досегашния опитъ.

Свършено неправдоподобно и лъжливо е твърдението, че употребяването на бойнитѣ газове, като сѣдство за воюване, било върхътъ на човѣшкия варваризъмъ, по причина на това, че съ всеунищожаващата си смъртностъ и изнедаващо действие, заварвали неподготвени невиннитѣ си жертви, а съ продължителното си влияние измѣждали излишно продължително време пострадалитѣ отъ тѣхъ. Нищо подобно. Тѣкмо обратното е вѣрно. Не е познато друго сѣдство, което да изисква толкова много благоприятни за действията си условия и въ сжщото време да причинява такъвъ нищоженъ процентъ загуба. Това ще се потвърди отъ следнитѣ примѣри:

Въ боеветѣ около Вердюнъ презъ нощта на 22 срещу 23 юний 1916 г. германцитѣ сж изстреляли върху площъ съ фронтъ 1 км. и дълбочина 5 км. 100,000 газови снаряди отъ различенъ калибъръ. Стрелбата е продължавала непрекъснато отъ 10 ч. сл. пл. на 22 юний до 6 ч. пр. пл. на 23 юний (8 часа). Отъ тази стрелба французитѣ сж имали извадени отъ строя 1600 души, отъ които само 90 души сж

А после идваше нерадостното бѣгство отъ Македония. Колко ли пѣти беднитѣ ми дѣдо и баба сж обръщали погледъ назадъ, колко ли пѣти нозетѣ имъ сж ги влачили обратно! Нещастна орисия! Бѣгай отъ тамъ, кждето за първи пѣтъ си видѣлъ слънцето, кждето за пѣрви пѣтъ си почувствувалъ трепета на живота, кждето за първи пѣтъ си изговорилъ най-сладкитѣ думи „мамо“ и „тате“.

И още дълго, дълго разказваше моята баба, — а азъ заспивахъ въ скута ѝ и сънувахъ хубава, свѣтла, слънчева страна, малка кжщица съ градинка и дворъ, птички, пѣсни, — смѣхъ...

И нерѣдко отронена сълза капваше върху лицето ми азъ трепвахъ и още по-силно се притискахъ до баба. Тя плачеше — тя, която бѣ винаги усмихната, винаги весела, винаги готова да погали.

А после? Това бѣ преди седемъ години. Едно изплашено дванадесетъ годишно момиче стоеше до вратата на малката стая въ бабината кжщица, вкопчило бѣ ржцетѣ си — и мълчеше. А въ сѣдката — на една ши-

умрѣли. Презъ нощта на 12 срещу 13 юний 1917 г. при Ипернъ германцитѣ за първи пѣтъ сж употребили газови снаряди съ „иперитъ“ срещу англичанитѣ. Последнитѣ не сж имали никакви защитни сѣдства срещу иперита и пакъ загубитѣ имъ сж твърде малки: 2143 души извадени отъ строя, отъ които 86 умрѣли.

Пакъ при Вердюнъ при французката офанзива отъ 13 августъ до 24 септември 1917 год., французитѣ сж имали извадени отъ строя отъ бойни газове 13,158 човѣка, отъ които 143 умрѣли. Останалитѣ сж боледували и сж се върнали въ строя както следва:

13 на сто следъ 45 дни отъ деня на раняването
35 на сто следъ 60 дни отъ деня на раняването
17 на сто следъ 70 дни отъ деня на раняването

Отъ статистикитѣ на американската и английската армии се вижда че:

Американцитѣ презъ цѣлата 1918 г. иматъ убити 40519 човѣка, отъ които само 1400 сж умрѣли отъ бойни газове. Общо презъ цѣлата година тѣ сж имали извадени отъ строя:

1) отъ бойни газове 6 на сто отъ които 1 1/2 на сто умрѣли.
2) Отъ артилер. и пушенченъ огънь 20 на сто отъ които 30 на сто умрѣли.

У англичанитѣ процента на умрѣлитѣ отъ бойни газове презъ цѣлата война едвамъ достига 1.63 на сто отъ броя на всички ранени.

Отъ горнитѣ примѣри ясно се вижда, че процентътъ на смъртностъ отъ бойнитѣ газове е извънредно нищоженъ, ако се сравни съ процента, който даватъ загубитѣ отъ артилерийския и пушенченъ огъньове. Следователно, да се твърди, че бойнитѣ газове „поголовно“ унищожавали, е, ако не преднамѣрно, то най-малко, е разбиране на несведущи „капачетитѣ“.

Другъ е въпроса за действието и смъртността имъ върху хора, които незапознати съ отбранителнитѣ и предпазни съоръжения, сж длъжни съ часове да вдихватъ отровнитѣ имъ облаци. Ето тукъ именно трѣбва да насочимъ своето внимание и да осмислимъ своята дейностъ. Не да алармираме неосвѣтленото общество съ пуститѣ си викове за по-вече „хуманностъ“ и „човѣщина“, а

рока маса, всрѣдъ цвѣтя, почиваше тя — милата баба на това безмълвно момиче. Лицето ѝ бѣ все така спокойно. Устнитѣ бѣха свити въ предсмъртната болка, може би. А смъртта бѣ изсмукала и последната капчица кръвъ отъ лицето ѝ. Азъ все така стояхъ при вратата и все гледахъ. Хората минаваха край мене, шепнѣха си нѣщо, нѣкои ме погладваха по коситѣ, други си говорѣха: „Горкото! Като че ли си е изгубило разсъдѣкъ!“

А тя лежеше спокойно, безъ да обръща внимание на нѣкого. Азъ нѣмахъ сълзи. Чудно! — азъ мислѣхъ преди, че човѣшкото страдание се мѣри съ сълзитѣ. Нима азъ не страдамъ, че загубвамъ човѣка, когото много обичахъ въ своя животъ? Нима болката не ме е задушила? Какъ сж пресѣхнали очитѣ ми!... Виждахъ дѣдо да ходи невеселъ изъ двора. Нима не разбирахъ, какво бѣ станало? Чувахъ глъчъ, шумъ — после не помня. Спомнямъ си само, какъ буци прѣстъ прокѣнтѣха надъ ковчега, какъ следъ това дѣдо заплака — а азъ до болка стиснахъ челюсти... Дълго следъ това азъ не можахъ да се

СПОРТЪ

Волей-болниятъ турниръ за купата на в. „Спортъ“.

За да се даде една правилна насока между учащата се младежъ и за да може благородното съревнование да създаде необходимитѣ връзки между отдѣлнитѣ учебни заведения въ областта на физическото възпитание, софийски вѣкъ „Спортъ“ подари една купа, като всѣка година се устройватъ състезания на волей болъ за завладяването ѝ.

Устроениятъ тая година за целта турниръ до сега е далъ следнитѣ резултати:

Френския колежъ — Академията 5:0 игри,

Мжж. Гимназия — Търговско училище 3:2 игри,

Търгов. у-ще — Академията 5:0 игри,

Френския колежъ — Мжж. Гимназия 3:0 игри.

Купата става собственостъ на тоя тимъ, който я спечели 3 години последователно или 5 пѣти съ прекъсвания.

П. К.

(следва отъ 2 стр.)

чисти стремежи, ако не изпълнениятъ съ Великата Любовъ Христосъ, който ви сочи пѣтя къмъ себеотрицанието и дългъ? Пѣтятъ е трънливъ но краятъ му е успѣхъ. Нека не ви отчайватъ пречкитѣ на загубѣлата действителностъ, защото само по този пѣтъ бждете сигурни, ще изтеглите отъ пропастьта заблуденитѣ си братѣ, ще спасите отечеството си и ще помогнете на цѣлото човѣчество.

Нека вѣчно звучатъ въ ушитѣ ви думитѣ на Христа отпавени къмъ ученицитѣ му: „Дерзай малко стадо, ти ще победишъ свѣта!“

Тр. Каратотева

За 2 юний — денътъ на великиятъ пѣвецъ и борецъ за свободата Хр. Ботевъ ще излѣзе последниятъ брой на „Виделина“ за тази година. Да се изпратятъ подходящи статии

да приобщимъ усилията си, за да подготвимъ и научимъ това общество за изпитанията, които му предстоятъ при едни бждещи военни стълкновения.

Бойнитѣ газове сж напълно „хуманни“ сѣдства за воюване, само за ония, които не стоятъ съ скръстени ржце, а предъ неизвесното бждеще проявяватъ по-вече предвидливостъ и грижи за противогазовата си подготовка.

В. Христовъ

опомня. Питахъ се — и намирахъ отговоръ въ цвѣтата, които израстваха на гроба.

Кжщицата опустѣ. Азъ нарѣдко отивахъ тамъ. Пъкъ и когато отивахъ, азъ търсѣхъ нѣщо, търсѣхъ нѣкого, напрѣгахъ слухъ да чуя нѣщо... Пусто бѣ всичко. Само вечеръ, когато лозата прошумѣваше надъ мене съ неясенъ шепотъ, азъ вдигахъ очи — и горе въ небето съзирахъ две нови, трепкащи звездици, които като че ли само мене гледаха, само на мене се усмихваха — на мене, малката внучка.

Не бѣха ли това очитѣ, вѣчно усмихнатитѣ очи на моята баба?

— Кой знае.

Все пакъ горе при Бога азъ си имамъ единъ лъчезаренъ ангелъ, който се моли за мене — а измежду милионитѣ трепкащи звездици, имамъ две, които съмъ нѣкога цѣлувала — очитѣ на моята баба.

Н. Александрова — В. Д. Г.

Сѣдношколници, напредъ съ българската книга къмъ селото, за културното му издигане